

Монастирський Г.Л., д.е.н., професор,
професор кафедри державного і муніципального управління
Тернопільський національний економічний університет

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРУКТУРНОЇ КОРЕКЦІЇ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Ринкова економіка володіє механізмом саморегулювання, за допомогою економічних важелів забезпечуючи певні пропорції економіки у певний момент часу. Однак в умовах, коли ринковий механізм є недосконалим або порушуються принципи вільної конкуренції, важливою є роль органів влади у визначенні та рамковому регулюванні параметрів структури економіки на всіх її рівнях, зокрема й муніципальному.

Муніципальна економіка в Україні на сьогодні характеризується такими структурними характеристиками: непомірно високою часткою соціальної інфраструктури, на повноцінне утримання якої недостатньо коштів; великою чисельністю сільських поселень, в яких відсутні будь-які зареєстровані суб'єкти економічної діяльності; значною часткою тіньового чи нелегального сектору, особливо в сфері надання послуг; невисоким рівнем інноваційної складової розвитку; розривом між загальнонаціональною економічною динамікою та темпами розвитку окремих економічних систем територіальних спільнот базового рівня; зростанням територіальних диспропорцій.

В цих умовах важливе місце відводиться органам державної влади та органам місцевого самоврядування в забезпеченні структурної корекції муніципальної економіки в напрямку її збалансування, інноватизації та підвищення конкурентності. Зокрема держава може використовувати такі важелі структурної трансформації муніципальної економіки: реалізація державних муніципальних програм, як на загальнодержавному, так і на локальному рівнях з метою підтримки пріоритетних та проблемних територій; цільове субсидювання економічного розвитку проблемних територій; надання податкових та інших пільг підприємствам, що впроваджують інновації; сприяння гармонійному розвитку державного, комунального, корпоративного та приватного секторів муніципальної економіки через диверсифіковану та диференційовану їх підтримку. Органи місцевого самоврядування в контексті структурної корекції муніципальної економіки володіють такими важелями: моніторинг структури

муніципальної економіки в інституційному, територіальному, галузевому розрізах; розроблення та реалізація стратегії економічного розвитку територіальних спільнот базового рівня, яка б передбачала майбутню структуру муніципальної економіки; створення сприятливих економічних умов пріоритетним для територіальної спільноти базового рівня видам економічної діяльності, незалежно від форми їх власності; впровадження економічних інструментів в розвиток комунального сектору (створення прибуткових комунальних підприємств, банків, кредитних спілок; корпоратизація комунального майна; здійснення портфельних інтервенцій та інвестицій на фондовому ринку); врахування особливостей території та зовнішнього середовища на основі застосування матричних технологій ситуаційного управління; своєчасна санація та банкрутство проблемних суб'єктів господарювання.

В контексті структурної перебудови економічних систем територіальних спільнот базового рівня надзвичайно важливим є питання забезпечення узгодження інтересів держави та місцевого самоврядування у баченні структурних особливостей муніципальної економіки для усунення ризику виникнення конфліктів. Технологіями такого узгодження можуть бути: підписання та реалізація рамкових угод між Урядом (обласними державними адміністраціями) та органами місцевого самоврядування щодо напрямків розвитку муніципальної економіки; забезпечення однонаправленості векторів загальнодержавної, регіональних та муніципальних стратегій економічного розвитку; формування державної муніципальної політики з урахуванням, як макроекономічних потреб, так і локальних особливостей; мотивування органів місцевого самоврядування у підтримці та реалізації державної економічної політики; чітке розмежування повноважень місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в забезпеченні місцевого економічного розвитку.

Архаїчність багатьох економік вітчизняних територіальних спільнот базового рівня вимагає від органів влади застосування технологій не структурної корекції, а структурного конструювання муніципальної економіки, що вимагає проектування очікуваних параметрів економічної системи з врахуванням різних видів структур: інституціональної, галузевої, просторово-територіальної, відтворювальної. Складність застосування структурного конструювання муніципальної економіки в сьогоднішніх умовах

полягає у: низькому рівні професійності органів місцевого самоврядування; недостатності реальних повноважень місцевої представницької влади в економічній сфері; відсутності загальнодержавних проектів розвитку регіональних та муніципальних економічних систем; нерозробленості чи застарілості генеральних планів розвитку територіальних спільнот базового рівня. Для ефективності конструювання муніципальної економіки з боку органів влади необхідно врахувати, що ефективною є така муніципальна економіка, яка містить елементи, здатні продукувати додатковий продукт; враховує необхідність формування конкурентного поля; забезпечує гармонійність екологічної, економічної, соціальної та просторової складових розвитку територіальних спільнот базового рівня; володіє здатністю системної єдності з економічними системами вищого ієрархічного порядку; містить резерви для майбутнього розвитку.

Впровадження зазначених інструментів сприятиме закріпленню належної ролі органів державної влади та органів місцевого самоврядування в забезпеченні корекції та конструювання структури муніципальної економіки з урахуванням модернізаційної парадигми.

Література:

1. Гартманн В. Комунальна політика та суспільство / Гартманн В. [пер. з нім.]. — К.: Фонд Фрідріха Науманна, 2007. — 28 с.
2. Глазычев В.Л. Политическая экономия города: учеб. пособие / Глазычев В.Л. — М.: Изд-во «Дело» АНХ, 2009. — 192 с.
3. Державне та регіональне управління: навч. посібник / А.Ф.Мельник, А.Ю.Васіна, О.П.Дудкіна; за ред. А.Ф.Мельник. — Тернопіль, 2014. — 452 с.
4. Шрьодер П. Нове публічне адміністрування або як досягти ефективного врядування / Шрьодер П. [пер. з нім.]. — К.: Фонд Фрідріха Науманна, 2008. — 76 с.

Черничко Т.В. д.е.н., професор,
зав. кафедрою обліку та фінансів,
Мукачівський державний університету

ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ НА СТАДІЇ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ КІНЦЕВИХ ДОХОДІВ

Формування кінцевих доходів відбувається шляхом перерозподілу первинного доходу через поточні трансферти в грошовій формі як між національними інституційними одиницями, так і між ними і «рештою світу». Цей рахунок показує, як сальдо первинних доходів економіки (інституційних одиниць, секторів) трансформується в їх наявний дохід за допомогою одержання і сплати поточних трансфертів, за винятком трансфертів в натуральній формі. В рахунок відображається максимальна сума, яку економіка країни (інституційний сектор) може використовувати на споживання товарів і послуг у поточному періоді.

Серед вітчизняних і російських учених, які досліджували особливості та проблеми формування оптимальних фінансових відносин, а також аналізували їх вплив на характеристики макроекономічної стабілізації та економічного розвитку виділяються роботи Б. Г. Болдирева, А. С. Гальчинського, В. М. Гесця [1], А. І. Даниленка [1], О. В. Дзюблюка, М. І. Крупки, В. Д. Лагутіна, І. О. Луїної, І. О. Лютого, С. В. Львовчкіна [2], С. Я. Огородника, В. М. Опаріна [3], Ю. М. Осіпова, Ю. М. Пахомова, М. І. Савлука, В. М. Сумарокова, В. М. Суторміної, В. М. Федосова, А. С. Філіпенка, А. А. Чухна, С. І. Юрія та ін.

В українській економічній науковій літературі питання формування фінансових відносин досліджується частіше всього на стадії первинного розподілу виробленого ВВП, а фінансовим пропорціям на стадії формування кінцевих доходів інституційних секторів приділяється мало уваги. Саме це і зумовило вибір напряму дослідження.

Фінансові відносини, які виникають в процесі формування кінцевих доходів слід розглянути на рівні національної економіки та рівні інституційних секторів.

На рівні національної економіки, фінансові відносини пов'язані з розподілом та перерозподілом первинних доходів, характеризують отримані та передані поточні трансферти між внутрішньою економікою та рештою світу.